

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Природа Західного Полісся та прилеглих територій

Том I. Географія

Збірник наукових праць

За загальною редакцією Ф. В. Зузука

Заснований у 2004 р.

№ 14

Луцьк
2017

*Рекомендовано до друку Вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 13 від 28 вересня 2017 р.)*

Редакційна колегія:

- Зузук Ф. В.** – доктор геологічних наук, професор, завідувач кафедри географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (головний редактор);
Сухомлін К. Б. – доктор біологічних наук, професор кафедри зоології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (заступник головного редактора);
Волгін С. О. – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри ботаніки Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Льїн Л. В. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельного господарства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Довгаль І. В. – доктор біологічних наук, професор, завідувач відділу фауни і систематики безхребетних, заступник директора Інституту зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України;
Іванців В. В. – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри зоології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Капліч В. М. – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та природокористування Білоруського технологічного університету;
Ковальчук І. П. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри геодезії та картографії Національного університету біоресурсів та природокористування;
Ковтун М. Ф. – доктор біологічних наук, професор, завідувач відділу еволюції морфології хребетних Інституту зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України;
Коцан І. Я. – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри фізіології людини і тварин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Коцан Н. Н. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри країнознавства і міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Олійник Я. Б. – доктор економічних наук, професор кафедри економічної і соціальної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Позняк С. П. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри ґрунтознавства Львівського національного університету імені Івана Франка;
Сосса Р. І. – доктор географічних наук, професор, директор державного науково-виробничого підприємства «Картографія»;
Сухомлін М. М. – доктор біологічних наук, професор кафедри ботаніки Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Фесюк В. О. – доктор географічних наук, професор кафедри екології Луцького національного технічного університету;
Хоїнські А. (Adam Choiński) – доктор хабілітований (географія), професор, директор Інституту фізичної географії та формування природного середовища Університету імені Адама Міцкевича, м. Познань, Польща;
Шевчук М. Й. – доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри лісового та садово-паркового господарства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Слащук А. М. – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Голуб Г. С. – кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (відповідальний секретар).

Рецензенти:

- Корнєв В. О.** – доктор біологічних наук, завідувач відділу загальної і прикладної ентомології Інституту зоології імені І. І. Шмальгаузена;
Петлін В. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри конструктивної географії і картографії Львівського національного університету імені Івана Франка;
Руденко В. П. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького університету імені Юрія Федьковича;
Соломаха В. А. – доктор біологічних наук, професор кафедри ботаніки Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

П 77 **Природа** Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. В. Зузук. Т. 1. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – № 14. – 176 с.

ISBN 978-966-600-672-4

Збірник висвітлює питання, які стосуються природи Західного Полісся та прилеглих територій. Окремі статті присвячені географії, екології, рослинному й тваринному світу.

Для викладачів вищих навчальних закладів, науковців та фахівців, а також аспірантів, студентів, учителів.

Збірник наукових праць є науковим фаховим виданням України, у якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора чи кандидата наук (див. додатки до постанов президії ВАК України від 22.12.2010 р. № 1-05/8, 22.04.2011 р. № 1-05/4).

Фесюк В. О. – д. геогр. н., професор, завідувач кафедри фізичної географії географічного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Карпюк З. К. – к. геогр. н., ст. викл. кафедри фізичної географії географічного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
Мороз І. А. – к. хім. н., доцент кафедри матеріалознавства Луцького національного технічного університету

Рекреаційний потенціал Шацького району Волинської області

*Роботу виконано на кафедрі фізичної географії
СНУ ім. Лесі Українки*

Стаття присвячено оцінці та аналізу рекреаційного потенціалу Шацького району, сучасного стану та перспектив його використання. У роботі детально проаналізовані наукові дослідження українських та закордонних науковців, присвячені вивченню природи, господарського освоєння, екологічного моніторингу, природоохоронних територій, екологічних мереж, історико-культурного спадку району.

Отримали подальший розвиток теоретичні та прикладні питання вивчення рекреаційної діяльності як виду господарської діяльності, матеріальної бази функціонування рекреаційних систем, структури рекреаційних ресурсів, ресурсно-рекреаційного потенціалу адміністративного району.

Складено картосхему природно-антропогенних та історико-культурних рекреаційних ресурсів Шацького району. На ній акцентується увага на об'єктах природозаповідного фонду району, на яких може бути організована рекреація. Виділено також архітектурні стилі пам'яток архітектури району.

Ключові слова: рекреаційні ресурси, рекреаційний потенціал адміністративного району, природно-географічні ресурси, природно-антропогенні ресурси, історико-культурні ресурси.

Фесюк В. А., Карпюк З. К., Мороз І. А. Рекреационный потенциал Шацкого района Волынской области.

Статья посвящена оценке и анализу рекреационного потенциала Шацкого района, современного состояния и перспектив его использования. В работе подробно проанализированы научные исследования украинских и зарубежных ученых, посвященные изучению природы, хозяйственного освоения, экологического мониторинга, природоохранных территорий, экологических сетей, историко-культурного наследия района.

Получили дальнейшее развитие теоретические и прикладные вопросы изучения рекреационной деятельности как вида хозяйственной деятельности, материальной базы функционирования рекреационных систем, структуры рекреационных ресурсов, ресурсно-рекреационного потенциала административного района.

Составлена картосхема природно-антропогенных и историко-культурных рекреационных ресурсов Шацкого района. На ней акцентируется внимание на объектах природозаповедного фонда района, на которых может быть организована рекреация. Выделены также архитектурные стили памятников архитектуры района.

Ключевые слова: рекреационные ресурсы, рекреационный потенциал административного района, природно-географические ресурсы, природно-антропогенные ресурсы, историко-культурные ресурсы.

Fesyuk V. A., Karpuyuk Z. K., Moroz I. A. Recreational potential of the Shatsky district of the Volyn region.

The article is devoted to the evaluation and analysis of the recreational potential of the Shatsky district, the current state and prospects for its use. The scientific researches of Ukrainian and foreign scientists devoted to the study of nature, economic development, ecological monitoring, nature conservation areas, ecological networks, historical and cultural heritage of the region.

The theoretical and applied problems of studying recreational activities as a type of economic activity, the material basis for the functioning of recreational systems, the structure of recreational resources, and the resource and recreational potential of the administrative district were further developed.

The map scheme of natural-anthropogenic and historical-cultural recreational resources of the Shatsky district was compiled. It focuses attention on the objects of the nature reserve fund of the district, on which recreation can be organized. Architectural styles of architectural monuments of the district are also highlighted.

Keywords: recreational resources, recreational potential of the administrative district, natural-geographical resources, natural-anthropogenic resources, historical-cultural resources.

Постановка наукової проблеми та її значення. В сучасних умовах децентралізації повноважень влади, зростання ролі органів місцевого самоврядування істотно зросла потреба в обґрунтуванні регіональних програм розвитку природно-господарських територіальних систем, оптимізації їх структурно-функціональної організації для забезпечення стійкого розвитку, зменшення рівня екологічних ризиків, збалансованого соціально-економічного розвитку. В таких умовах доцільною необхідністю є інтегральна оцінка природно-ресурсного потенціалу, поглиблені історико-географічні дослідження з метою збереження природного середовища, оптимального розміщення основних видів

господарської діяльності. Тому особливого значення як практичний сучасний запит у вирішенні проблем регіонального розвитку набуває територіальне планування, що відноситься до сфери конструктивно-географічної організації території [16].

Територіальний поділ праці і господарська спеціалізація значною мірою визначається природно-ресурсним чинником. Територіальна локалізація рекреаційних систем теж залежить від наявності матеріальної бази – об'єктів і явищ природного і антропогенного походження, що мають сприятливі для організації лікування, відпочинку, оздоровлення якісні і кількісні параметри. Практично у кожній місцевості, що має такі ресурси, тією чи іншою мірою розвинута рекреаційна сфера, розвиток якої залежить і від їх наявності, і від пріоритетів розвитку регіону.

Ресурсно-рекреаційний потенціал Шацького району – це його самобутність: природна – поєднання озерних, лісових комплексів, різноманіття рослинних угруповань, фауністичне багатство; історико-культурна, етнічна, особливості місцевого колориту, звичаї, добре розвинена транспортна мережа.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Дослідженнями Шацького поозер'я займалися: особливостями геологічними і гідрокліматичними – І. І. Залеський, Ф. В. Зузук, В. Г. Мельничук та ін. [29], Я. О. Мольчак, Ф. П. Тарасюк, Н. А. Тарасюк [12, 24], ґрунтового покриву – М. Й. Шевчук, П. Й. Зінчук, М. І. Зінчук та ін. [21], стану поверхневих вод – Л. В. Ільїн [9], фіто- та зоорізноманіття – С. М. Стойко, П. Т. Ященко, М. М. Корусь, Т. Л. Андрієнко, В. А. Онищенко, О. І. Прядко, О. П. Зінченко, Й. В. Царик, І. М. Горбань, О. С. Гнатица, В. І. Матейчик та ін. [14, 17, 19, 23, 27, 30]. Питання екологічного моніторингу стану екосистем вивчали В. В. Панасюк, П. В. Юрчук, В. В. Кошевой [20], В. І. Мокрий [15], О. М. Арсан, Ю. Ситник, Л. О. Горбатюк [1]. Проблеми формування біосферного резервату «Західне Полісся», функціонально-просторову структуру екомережі Волинського Полісся, значення Шацького екоядра у національній і загальноєвропейській екомережі розглядали Л. П. Царик, П. Л. Царик, О. Б. Греськів [28], В. О. Фесюк [25], З. К. Карпюк [6, 10, 11], А. А. Горун, В. С. Найда та ін. [3, 7].

Історико-культурний спадок району вивчали М. М. Кучинко, Б. В. Колосок, А. Г. Данилюк, Пашук Л. С., Ковальчук Л. О., Толстунова Г. О. та ін. [2].

Соціально-економічний розвиток району та територіальну організацію населення і господарства вивчали В.Й. Лажнік та А.А. Майстер [13].

Формулювання мети та завдань статті. Метою статті є оцінка рекреаційного потенціалу Шацького району з метою його ефективного та раціонального використання. Завдання:

- проаналізувати теоретико-методологічні аспекти дослідження матеріальної бази функціонування рекреаційних систем;
- оцінити природні та історико-культурні ресурси Шацького району, а також соціально-економічні передумови розвитку рекреації;
- визначити наукові перспективи та пріоритети подальших досліджень рекреаційного потенціалу Шацького району.

Матеріали й методи дослідження. У ході роботи використовувалися літературні джерела, статистичні і картографічні матеріали Управління екології та природних ресурсів, Управління культури, Департаменту інфраструктури і туризму Волинської ОДА, застосовувалися методи еколого-географічного аналізу, картографічний, статистичний. Обробка інформації здійснювалася з використанням комп'ютерних програм Excel 2003, Corel Draw X7, Adobe Photoshop CS 5.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Рекреаційна діяльність – це вид господарської діяльності, що нерозривно пов'язана із рекреаційними потребами і спрямована на створення оптимальних умов для їх реалізації [22]. Поняття «рекреація» (відновлення фізичного, духовного і нервово-психічного здоров'я людини) характеризує не тільки процес і заходи щодо відтворення сил людини, але і той простір, у якому це відбувається [26]. Матеріальна база для ефективного функціонування рекреаційних систем – це передусім рекреаційні ресурси – сукупність природних, технічних, соціально-економічних компонентів, що сприяють відновленню і розвитку фізичних і духовних сил людини. У структурі рекреаційних ресурсів виділяють кілька складових: природні рекреаційні ресурси, історико-культурні, соціально-економічні [22].

Природні ресурси. Рекреаційна діяльність чітко диференціюється територіально і безпосередньо пов'язана з природними властивостями території. Природні ресурси – це один із провідних чинників, який визначає рекреаційне використання території. Від того, яким набором природних ресурсів володіє територія, залежить організація видів і форм рекреаційної діяльності. О. О. Бейдик поділяє природні ресурси на природно-географічні й природно-антропогенні. До природно-географічних належать геологічні, ґрунтово-рослинні, фауністичні, водні, кліматичні, ландшафтні, до природно-антропогенних – національні природні парки, природні та біосферні заповідники, заказники, пам'ятки природи, дендропарки, ботанічні сади, зоопарки [26].

Природно-географічні ресурси. Територія Шацького поозер'я – це непересічний за своїми геолого-геоморфологічними особливостями озерно-карстовий ландшафт з рівнинним рельєфом, помірно-континентальними кліматичними умовами з м'якою та вологою зимою і нежарким, із незначними

опадями літом, домінуванням піщаних відкладів, значним поширенням боліт, переважанням дерново-підзолистих ґрунтів під сосновими лісами й луками, великою кількістю озер водно-льодовикового й карстового походження. Загальна площа 23 озер – понад 6 тис. га, серед яких найбільші: Світязь (2750 га), Пулемецьке (1920 га), Луки (680 га), Люцимер (450 га). Домінують ліси із сосни звичайної *Pinus sylvestris* L., берези бородавчастої (повислої) *Betula pendula* Roth., вільхи чорної *Alnus glutinosa* Gaertn., що є основними лісотвірними породами, навколо оз. Люцимер трапляються дубово-соснові ліси, а на підвищеннях рельєфу – дубово-грабові ліси, оточені вільшняками. На місці корінних соснових і дубово-соснових лісів ростуть березняки. На поозер'ї переважають трав'янисті евтрофні болота – осокові і високотравні. На мезотрофних болотах в урочищах Князь Багон та біля озер Мошне й Пісочне зустрічаються рідкісні види рослин, переважно північні, що перебувають на південній межі ареалу свого поширення. Між лісовими масивами та навколо боліт фрагментарно поширені луки – болотисті в заплаві Прип'яті та торфові на міжозерних площах на місці осушених боліт [11]. У флорі національного парку нараховується 802 види дикорослих вищих судинних і спорових рослин, 28 із яких занесені в Червону книгу України: альдрованда пухирчаста *Aldrovanda vesiculosa* L., гніздівка звичайна *Neottia nidus-avis* (L.) Rich., гронянка півмісяцева *Botrychium lunaria* (L.) Sw., жировик Льозеля *Liparis loeselii* (L.) Rich., зозуліні черевички справжні *Cypripedium calceolus* L., любка дволиста *Platanthera bifolia* (L.) Rich. та ін. [19]. Тваринний світ трьох фауністичних комплексів: лісового, водно-болотного і синантропного, сформований типовими поліськими видами, серед яких зареєстровано 1122 види тварин, серед яких 774 – безхребетних, 333 – хребетних, зокрема 29 риб, 12 земноводних, сім плазунів, 241 птахів, 44 ссавців [8, 27]. Серед рідкісних видів, занесених до Червоної книги України, трапляються: ропуха очеретяна *Bubo calamita* Laurenti, мідянка *Coronella austriaca* Laurenti, лелека чорний *Ciconia nigra* (L.), лебідь малий *Cygnus bewickii* Yarrell, чернь білоока *Aythya nyroca* Guldenstadt, гоголь *Bucephala clangula* L., савка *Oxyura leucocephala* Scopoli, скопа *Pandion haliaetus* L., шуліка рудий *Milvus milvus* L., лунь польовий *Circus cyaneus* L., зміїд *Circaetus gallicus* (Gmel.), орел-карлик *Hieraaetus pennatus* Gmelin та інші. Загалом виявлено 33 види тварин, занесених до Червоної книги України, дев'ять – до Європейського червоного списку тварин, які перебувають під загрозою зникнення у світовому масштабі, 154 – до Додатку 2 Бернської конвенції [27].

Природно-антропогенні ресурси. У межах Шацького району, за даними Управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА, станом на 01.01.2016 р. налічується 13 територій і об'єктів природно-заповідного фонду (табл. 1). Природоохоронних територій загальнодержавного значення три: Шацький НПП, заказники «Чахівський», «Втенський».

Шацький НПП площею 12 022 га був створений 28.12.1983 р. Територія національного парку кілька разів уточнювалася: 1986 р. вона була розширена до 18 810 га, а від 1999-го становить 48996,6 га [18]. Залежно від ступеня збереженості природних комплексів у національному парку виділяється чотири функціональні зони: заповідна з найвищим ступенем збереженості екосистем (9,8 % загальної площі): озерно-болотні та лісо-болотні масиви «Мошне», «Князь Багон», «Острів'янсько-Пулемецький», «Довге-Кругле», «Клімівське-Чорне Мале», урочища «Унич», «Хороми», «Заволодавське»; регульованої (25,2 %), стаціонарної рекреації (2,6 %), призначених для рекреаційних потреб, господарська (62,4 %), де економічна діяльність відбувається з урахуванням вимог природоохоронного законодавства [3, 4] (рис. 1).

У ШНПП функціонують чотири зони відпочинку: «Грядя», «Світязь», «Урочище Гушове», «Пісочне», розроблені еколого-пізнавальні маршрути: «Лісова пісня», «Світязьанка». Протяжність першого (починається від санаторію «Лісова пісня» і проходить сосновим лісом між озерами Пісочне і Перемут) – 5,6 км, другого (починається від пансіонату «Шацькі озера», проходить через лісові масиви біля оз. Світязь) – 5,2 км.

Природні екосистеми Шацького поозер'я мають важливе міжнародне природоохоронне значення і формують ядро української частини трilaterального біосферного резервату «Західне Полісся» (28.10.2011 р.). До його складу ввійшли три біосферні резервати: польський «Західне Полісся» (статус біосферного резервату набув 2001 р.), український «Шацький» (2002 р.), білоруський «Прибузьке Полісся» (2004 р.). Західнополіський біосферний резерват (площа 214990,9 га, з яких 75074,9 га належить Україні) – це вузловий транскордонним елемент у просторово-функціональній структурі екомережі Центральної і Східної Європи, що поєднує національні екомережі Білорусі, Польщі, України [28]. Це місце перетину двох екологічних коридорів європейського рівня: уздовж долин річок Прип'яті та Західного Бугу.

У межах Шацького НПП розташовані водно-болотні угіддя міжнародного значення «Шацькі озера», утворені 23.11.1995 р. площею 13039 га. Із 1999 р. ВБУ національного природного парку в межах Рамсарської конвенції віднесено до водно-болотних угідь ІВА територій (International Bird Area Program) міжнародного значення (UA-28, № 001). З 2002 р. їх площа становить 32850 га й охоплює значну частину Шацького озера. Територія ВБУ Шацького НПП, де перетинаються два важливі міграційні шляхи: Поліський широтний і Біломорсько-Балтійсько-Середземноморський, слугує місцем зупинки для водоплавних і навколводних птахів під час перельоту після зимівлі до місць гніздування і навпаки (щороку пролітає до 100 тис. птахів) [14].

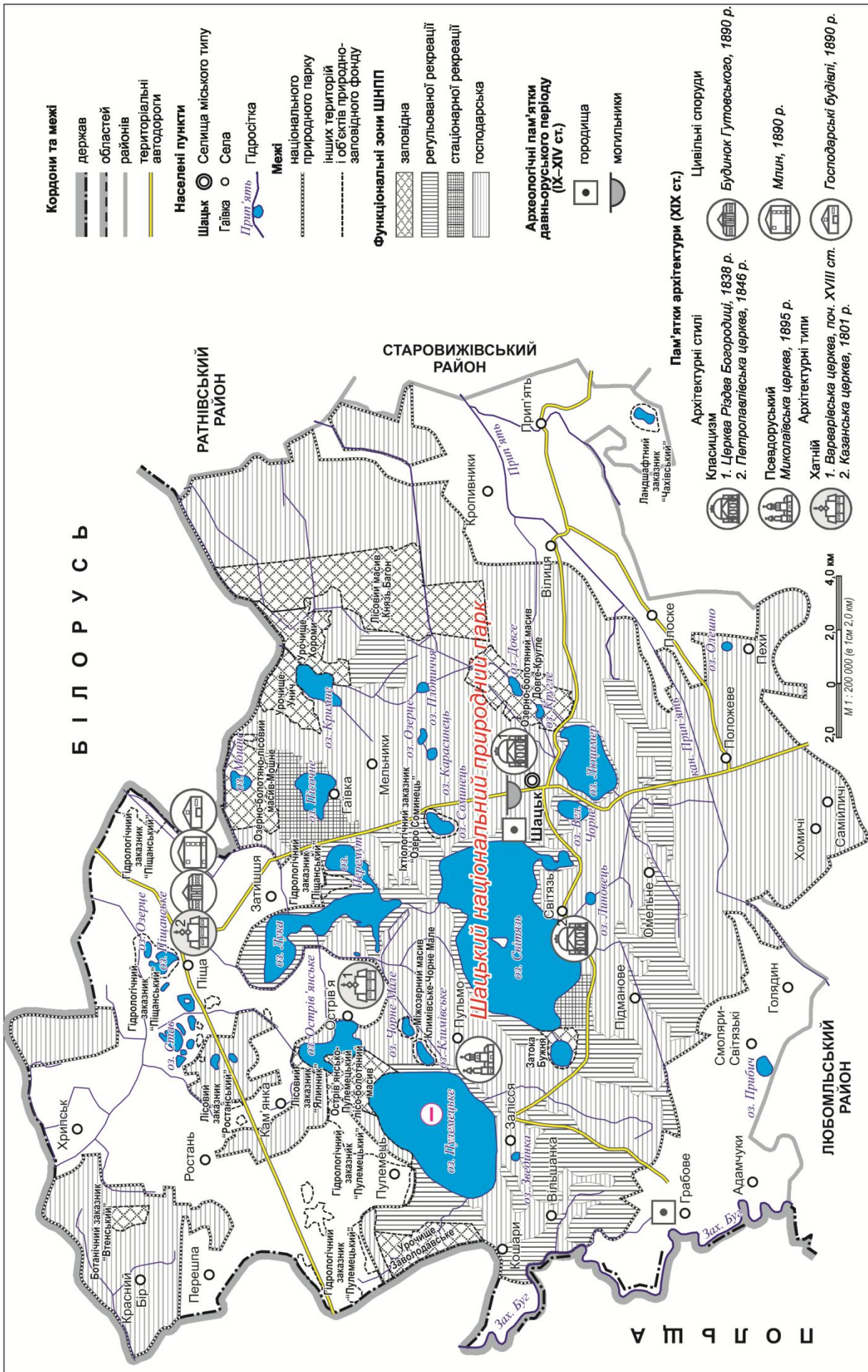

Рис. 1. Природно-антропогенні і історико-культурні рекреаційні ресурси Шацького району (складено З. К. Карпюк із використанням картохем [Горун, 2007; Природно-заповідний фонд Волинської області, 1999])

Перелік природоохоронних територій місцевого значення Шацького району (станом на 01.01.2016 р.)

Категорія, назва об'єкта, дата створення	Площа, га	Адміністративне розташування		Коротка характеристика
<i>ландшафтний</i>				
«Чахівський»; 3.12.2002 р.	6,9	ДП «Любомльське ЛГ», Головненське л-во, кв. 6, вид. 17		Охороняються вільхово-дубові насадження віком близько 90 р.
<i>лісові</i>				
«Ялинник»; 9.12.1998 р.	83,0	ДП «Шацьке УДЛГ»	Ростанське л-во, кв. 39	Сосново-ялинові насадження віком 140–180 р., зустрічається валеріана дводомна <i>Valeriana dioica</i> L. (ЧКУ)
«Ростанський»; 17.03.1994 р.	14,6		Ростанське л-во, кв. 31, вид. 1, 2, 5, 8	Клонова плантація високопродуктивних соснових насаджень (закладена 1967 р.)
<i>іхтіологічний</i>				
«Соминець»; 26.07.1983 р.	46,0	с. Мельники		Озеро карстового походження, де проходила акліматизація рака широкопалого <i>Astacus astacus</i> L.
<i>гідрологічні</i>				
«Пулемецький»; 30.05.2000 р.	519,4	с. Пулемець		Болото, заросле деревною і чагарниковою рослинністю, де зустрічаються <i>Drosera anglica</i> , <i>Scheuchzeria palustris</i> , (ЧКУ)
«Піщанський»; 3.12.2002 р.	420,5	с. Піща		Озера, оточені мезотрофними сфагновими болотами, що вкриті <i>Betula pendula</i> та вербами, місця зростання осоки зближеної <i>Carex appropinquata</i> Schum., <i>Drosera anglica</i> і <i>D. intermedia</i> (ЧКУ)
<i>ботанічні</i>				
«Сосна і дуб – 1»; 27.12.1972 р.	0,1	ДП «Шацьке УДЛГ»	Шацьке л-во, кв. 25, вид. 19	Дерева <i>Quercus robur</i> і <i>Pinus sylvestris</i> віком близько 150 р. зрослися однією гілкою в трьох місцях
«Сосна і дуб – 2»; 27.12.1972 р.	0,1		Шацьке л-во, кв. 25, вид. 34	Дерева <i>Quercus robur</i> і <i>Pinus sylvestris</i> зрослися між собою, вік дерев 175 р.
«Дуб-велетень–1»; 27.12.1972 р.	0,1		Шацьке л-во, кв. 45, вид. 33	Одиноке дерево <i>Quercus robur</i> віком 170 р.
«Дуб-велетень–2»; 30.05.2000 р.	0,1		Шацьке л-во, кв. 32, вид. 22	Одиноке дерево <i>Quercus robur</i> віком близько 300 р.

«Чахівський» – ландшафтний заказник площею 72,9 га, що знаходиться у ДП «Любомльське ЛГ», Головненському л-ві: кв. 6, вид. 6, 14,16, 18, 22–25, кв. 7, вид. 1, 2, 5, утворений 10.12.1994 р. Ландшафтний комплекс включає озеро Чахове (37,0 га), болото сфагнового типу (1,8 га), вільхово-березовий масив (34,1 га), де зустрічають рідкісні види рослин і тварин, занесені у ЧКУ: *Aldrovanda vesiculosa*, *Betula humilis*, шейхцерія болотяна *Scheuchzeria palustris* L., *Ciconia nigra*, *Grus grus*.

«Втенський» – ботанічний заказник площею 130,0 га, що знаходиться у ДП «Шацьке УДЛГ», Ростанське лісництво, кв. 13, вид. 15, кв. 14, вид. 17, кв. 20, вид. 3, кв. 21, вид. 1, 15, утворений 25.02.1980 р. Під охороною держави знаходиться евтрофне болото, де зустрічаються болотяні рослини, що знаходяться на південній межі поширення: андромеда багатоліста *Andromeda polifolia* L., ринхоспора біла *Rhynchospora alba* (L.) Vahl, різні види сфагнових мохів та червонокнижні *Oxycoccus microcarpus*, росянки (росички) англійська (довголиста) *Drosera anglica* Huds. та середня *D. intermedia* Hayne.

Загальна площа природоохоронних територій складає 50 270,7 га, фактична – 49 996,7 га, бо заказники: ботанічний «Втенський»; лісові «Ростанський», «Ялинник», іхтіологічний «Соминець» та пам'ятки природи включені до складу Шацького національного природного парку. Відсоток заповідності – 66,59%.

Історико-культурні ресурси. Важко уявити рекреанта, який би займався лише лікувально-оздоровчими процедурами, ігноруючи культурно-історичну спадщину свого місцеперебування, як і туриста, подорожі якого не сприяли б зміцненню його здоров'я. Це аспекти одного процесу. Багато пам'яток історії, культури поки що мало використовуються з пізнавальною метою, а тому опинилися поза межами активного туристсько-рекреаційної діяльності. Хоча за належної реклами вони можуть давати значний економічний і соціальний ефект [26]. Підвищеним попитом у рекреантів користуються території зі значною естетичною цінністю – високим рівнем атрактивності. Емоційній реакції рекреантів

сприяють особливості природного ландшафту та наявність історико-культурних пам'яток, що дозволяють рекреантам наблизитись до історичної значущості колишніх осередків релігійного, духовного, освітньо-культурного, наукового життя території їхнього місцеперебування.

До історико-культурних ресурсів – пам'яток матеріальної і духовної культури відносяться пам'ятки археології, історії, архітектури та містобудування, мистецькі і етнографічні (Кузик С.П., 2010]. За даними Управління культури Волинської ОДА до «Переліку пам'яток містобудування і архітектури Волинської області, які перебувають під охороною держави» станом на 01.01.2015 р. у Шацькому районі включені: національного значення Казанська церква (дерев'яна, згадка про яку датується 1801 р.) у с. Піща; Петропавлівська церква (мурована, 1846 р.) у с. Світязь (№№ 1042 і 1043/1, Постанова РМ УРСР від 06.09.1979 р.); місцевого значення (рішення Обласного виконавчого комітету від 03.04.1992 р.): Варварівська церква (дерев'яна, поч. XVIII ст.) у с. Острів'я (№ 213-м/2); ансамбль садиби Гутовського (мурований, 1890 р.) у с. Піща, що включає будинок Гутовського (№ 214-м/1), млин (№ 214-м/2), каплицю XIX ст. (№ 214-м/3), господарські будівлі (№ 214-м/4); Миколаївська церква (дерев'яна, 1895 р.) у с. Пульмо (№ 215-м); Церква Різдва Богородиці (мурована, 1838 р.) у смт Шацьк (№ 271-м) (рис. 1).

Будівництво однокупольної мурованої церкви Святих Петра і Павла було розпочато графом Владиславом Браницьким на східному березі оз. Світязь у 1840-х роках, закінчувала будівництво після смерті графа його дружина – графиня Роза Станіславівна Потоцька, у 1846 р. відбулося освячення храму. В основу церкви покладна трьохдільна схема, реформована під впливом класицизму в центральну ротондову композицію. Монументальний купол над іншими частинами споруди формує типовий для Волині силует. У 1999 р. при храмі було організовано православний табір для дітей-сиріт, а з 2002 р. – чоловічий монастир.

На березі оз. Піщанського зберігся комплекс поміщицьких будівель заможних землевласників Гутовських, що проживали в Піщі до 1939 р.: гуральня-млин, дім для проживання робітних людей, підвали панського будинку, капличка, що у перспективі за можливості достатнього фінансування може слугувати основою для створення музейно-культурного комплексу.

Соціально-економічні передумови. Крім природних й історико-культурних рекреаційних ресурсів, матеріальною базою формування рекреаційного господарства є соціально-економічні, що відіграють значну роль у формуванні галузевої і територіальної організації рекреаційних комплексів. Інфраструктура певною мірою формує туристські регіони, сприяє туристській спеціалізації та профілю господарювання, адже наявність інфраструктурних зв'язків між окремими об'єктами визначає якість обслуговування території [22]. Для ефективного обслуговування рекреантів, створення якісних параметрів їх особистого споживання, розвиток соціальної інфраструктури (закладів розміщення туристів, громадського харчування, побутового обслуговування) повинен відповідати високим стандартам обслуговування.

За даними Департаменту інфраструктури і туризму Волинської ОДА станом на 01.01.2013 р. у районі наявні такі засоби тимчасового розміщення рекреантів: готель («Водограй», смт Шацьк), 73 бази відпочинку (у т. ч. «Фенікс», «Грядя» ТзОВ «Феміда-Інтер» смт Шацьк, «Салют» с. Світязь), два санаторії («Лісова пісня», с. Гаївка, «Шацькі озера», с. Світязь), 226 агросадіб, чотири дитячі табори. Заклади ресторанного господарства налічують: два ресторани, шість кафе, закусочні, буфети, 11 барів, 15 їдалень. У районі діє 94 продольчих та непродольчих закладів торгівлі. Є спеціальні заклади торгівлі – магазини народних промислів, кіоски туристських товарів. Побутова сфера формується із 31 підприємства: перукарень, комбінатів побутового обслуговування, ательє пошиття одягу, фотоательє, майстерень із ремонту взуття тощо).

У районі діють заклади дозвілля та розваг: шість будинків культури, 19 клубів, музей фауни Шацького лісового коледжу (сmt Шацьк), 17 бібліотек, два стадіони. Надання медичної допомоги забезпечується трьома стаціонарними лікувальними закладами: центральною районною лікарнею (сmt Шацьк) та двома амбулаторіями загальної практики-сімейної медицини, двома пунктами швидкої медичної допомоги (сmt Шацьк, с. Піща). Зв'язок здійснюється у 10 поштових відділеннях УДППЗ «Укрпошта», відділеннях «Нової Пошти», сервісного центру ПАТ «Укртелеком» та операторами мобільного зв'язку компаній ПрАТ «МТС Україна» і ЛФ ПрАТ «Київстар». Фінансові установи району – це шість відділень та філій банків, найбільшими з яких є ПАТ «Державний ощадний банк України», ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль». Державним оператором ринку страхових компаній є НАСК «Оранта».

Транспортна мережа достатньо розгалужена, у смт Шацьк функціонує автостанція. За даними Служби автомобільних доріг у Волинській області станом на 01.01.2015 р. їх загальна протяжність складає 217,4 км (в т. ч. з твердим покриттям 185,7 км або 85,4 %), із них державного значення 77,5 км (у т. ч. з твердим покриттям 76,1 км або 98,2 %), а місцевого значення – 139,9 км (у т. ч. з твердим покриттям 109,6 км або 78,3 %): обласні (76,6 км) та районні (63,3 км) автошляхи з твердим покриттям відповідно 65,4 і 44,2 км або 85,4 і 69,8%. Коефіцієнт забезпеченості транспортної доступності складає 0,286 км/км².

Висновки та перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших досліджень полягають, перш за все, у кількісній і якісній оцінці рекреаційних ресурсів. Така оцінка є складним і багатогалузевим процесом, що зумовлюється відсутністю чітко розроблених методик, суб'єктивністю оцінювання, недостатнім рівнем забезпеченості інформацією про якість і кількість рекреаційних ресурсів, «невидимістю» ефекту використання ресурсів, та й зрештою практично відсутністю фінансування наукових досліджень в галузі рекреаційної географії. Для сталого екологічно безпечного розвитку регіону доцільно враховувати величини допустимих навантажень на природні компоненти, інші рекреаційні ресурси з метою недопущення несприятливих змін при надмірній кількості рекреантів. Їхнє використання повинно бути помірним, раціональним, плановим, але в той же ж час економічно ефективним та екологічно безпечним.

Література

1. Арсан О. М. Еколого-токсикологічні дослідження озерних екосистем Шацького національного природного парку: аніонні поверхнево активні речовини у воді / О. М. Арсан, Ю. М. Ситник, Л. О. Горбатюк // *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. – 2009. – № 1 : Геогр. науки. – С. 157–160. – [матеріали наук. конф., присвяч. 25-річчю Шацького національного природного парку, с. Світязь, 22–24 квіт. 2009 р.].
2. Атлас історії культури Волинської області / відп. ред. Ф. В. Зузук. – Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 112 с.
3. Горун А. А. Концепція формування транскордонного Біосферного резервату «Західне Полісся» / А. А. Горун // *Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки*. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – № 11, Ч. 1 : [за матеріалами I Міжнар. наук.-практ. конф. «Шацьк. нац. природ. парк: регіональні аспекти, шляхи та напрями розвитку» (с. Світязь, 3–6 жовт. 2007 р.)]. – С. 38–46.
4. Горун А. А. Основні завдання транскордонного БР «Західне Полісся» у контексті інтеграції національних мереж в єдину Європейську систему / А. А. Горун // *Шацький національний природний парк : наукові дослідження 1994–2004 рр. : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю створення Шацьк. нац. природ. парку, (с. Світязь, 17–19 трав. 2004 р.)*. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2004. – С. 25–26.
5. Гродзинський М. Д. Основи ландшафтної екології : підручник / М. Д. Гродзинський. – К. : Либідь, 1993. – 224 с.
6. Долина р. Прип'яті як складова частина структури Української екологічної мережі на території Волинської області / Ф. В. Зузук, Л. К. Колошко, З. К. Карпюк, О. Л. Димшиць // *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. – 2010. – № 17 : Геогр. науки. – С. 18–31. – [матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. «Шацький нац. природний парк : перспективи міжнародної співпраці», с. Світязь, 16–18 верес. 2010 р.].
7. Застосування SWOT-аналізу для вирішення найактуальніших екологічних завдань під час формування української частини трilaterального біосферного резервату «Західне Полісся» / В. С. Найда, П. В. Юрчук, І. М. Горбань [та ін.] // *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. – 2009. – № 1 : Геогр. науки. – С. 103–110.
8. Зінченко О. П. Стан вивченості тваринного світу Шацького національного природного парку / О. П. Зінченко // *Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки*. – 2007. – № 11, ч. 1. – С. 187–192.
9. Ільїн Л. В. Лімнокомплекси українського Полісся / Л. В. Ільїн. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 1. Природничо-географічні основи дослідження та регіональні закономірності. – 314 с. ; Т. 2. Регіональні особливості та оптимізація. – 398 с.
10. Карпюк З. К. Региональная экосеть Вольинского Полесья: территориальные и функциональные составляющие, значение, перспективы развития / З. К. Карпюк // *Проблемы региональной экологии*. – М., 2013. – № 4. – С. 227–235.
11. Карпюк З. К. Структурно-функціональна організація та міжнародне значення Шацького екомережеформувального вузла у екологічній мережі Волинського Полісся / З. К. Карпюк // *Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. В. Зузука*. – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2014. – № 11. – С. 119–127. – [Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Національні природні парки – минуле, сьогодення», присвячена 30-річчю створення Шацького національного природного парку, с. Світязь, 23–25 квіт. 2014 р.].
12. Клімат Шацького національного парку / Я. О. Мольчак, Б. П. Климчук, Ф. П. Тарасюк, Н. А. Тарасюк. – Луцьк : Вид-во «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1995. – 146 с.
13. Лажнік В. Й. Просторова диференціація господарської освоєності території Волинської області / В. Й. Лажнік, А. А. Майстер // *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. Серія : Географічні науки. – № 9. – 2011. – С. 57–67.
14. Матейчик В. Орнітофауна водно-болотних угідь Шацького національного природного парку / В. Матейчик // *Озера й штучні водойми України : сучасний стан і антропогенні зміни : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 22–24 трав. 2008 р.* – Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – С. 345–349.
15. Мокрий В. І. Моніторинг, моделювання і прогнозування впливу Хотиславського кар'єру на гідрогеологічні і лісоекологічні умови природно-заповідних об'єктів Західного Полісся / В. І. Мокрий // *Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. В. Зузука*. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – № 9. – С. 284–289.
16. Петлін В. М. Конструктивно-географічна організація території / В. М. Петлін // *Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр.* – Луцьк : Ред.-вид. від. «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2010. – № 7. – С. 35–46.

17. Природа Західного Полісся, прилеглого до Хотиславського кар'єру Білорусі : монографія / за ред. Ф. В. Зузук : Ф. В. Зузук, К. Б. Сухомлін, Л. В. Ільїн, В. Г. Мельничук, І. І. Залеський, З. К. Карпюк, М. М. Мельничук, та ін. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2014. – 246 с.
18. Природно-заповідний фонд Волинської області / упоряд. М. Химин та ін. – Луцьк : Ініціал, 1999. – 48 с.
19. Раритетна компонента флористичного різноманіття заповідників та національних природних парків Українського Полісся / Т. Л. Андрієнко, В. А. Онищенко, О. І. Прядко [та ін.] // Шацький національний природний парк: наукові дослідження 1994–2004 рр. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2004. – С. 63–65.
20. Система комплексного екологічного моніторингу природного середовища Шацького національного природного парку / В. В. Панасюк, П. В. Юрчук, В. В. Кошевой [та ін.] // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. В. Зузук. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – № 9. – С. 305–312.
21. Стан агроекологічного моніторингу ґрунтів Західного Полісся України / М. Й. Шевчук, М. І. Зінчук, П. Й. Зінчук, О. Г. Прозоровський // Екологія, водне господарство та проблеми водних ресурсів Західного регіону України : матер. наук.-практ. конф. 21 лист. 1996 р. – Луцьк : Надтир'я, 1996. – С. 74–84.
22. Стафійчук В. І. Рекреація : навч. посіб. – 2-е вид. / В. І. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2008. – 264 с.
23. Стойко С. М. Шацький природний національний парк / С. М. Стойко, П. Т. Яценко, М. П. Жижин. – Львів : Каменяр, 1986. – 48 с.
24. Тарасюк Ф. П. Кліматична характеристика сезонних та багаторічних коливань метеоеlementів Шацького національного парку / Ф. П. Тарасюк, Ф. В. Зузук, Н. А. Тарасюк // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – № 1. – С. 60–67.
25. Фесюк В. О. Особливості формування елементів екомережі в зоні Волинського Полісся / В. О. Фесюк // Ринкові трансформації у сфері природокористування : теорія, методологія, практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 22–23 верес. 2011 р. – Луцьк : Ред.-вид. від. Луцьк. нац. техн. ун-ту, 2011. – С. 150–151.
26. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навч. посіб. / Н. В. Фоменко. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 311 с.
27. Царик Й. В. Екологічний моніторинг для потреб збереження біологічного різноманіття Шацького національного природного парку / Й. В. Царик, І. М. Горбань, О. С. Гнатина // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2009. – № 2 : Біол. науки. – С. 96–100.
28. Царик Л. П. Шацький національний природний парк в системі пан'європейської і національної екомережі / Л. П. Царик, П. Л. Царик, О. Б. Греськів // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. праць. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – № 9. – С. 270–276.
29. Шацьке поозер'я. Т. 1 : Геологічна будова та гідрогеологічні умови : монографія / І. І. Залеський, Ф. В. Зузук, В. Г. Мельничук, В. В. Матеюк, Г. І. Бровко. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – 190 с.
30. Яценко П. Т. Рослинний світ Шацького національного природного парку / П. Т. Яценко // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2007. – № 11, Ч. 1. – С. 166–171.

УДК 551.524.3

Тарасюк Н. А. - кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Тарасюк Ф. П. - старший викладач кафедри екології та охорони навколишнього середовища Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Приступа О. С. – бакалавр географії

Регіональні особливості клімату НПП «Прип'ять-Стохід»

Роботу виконано кафедрі фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

В статті приведено результати дослідження кліматичних показників за даними спостережень на метеостанції Любешів, яка знаходиться на території національного природного парку «Прип'ять-Стохід». Проаналізовано багаторічний хід температури повітря та кількості опадів, визначено відхилення середніх місячних та середніх річних значень температури повітря та суми опадів від багаторічних і кліматичної норми. Вираховані показники укладено в таблиці, динаміка температури повітря та кількості опадів впродовж року та в багаторічному ході відображена графічно. Встановлено, що на території національного парку спостерігається стійка тенденція до потепління, яке супроводжується підвищенням річної температури повітря та збільшенням річної суми опадів.

Ключові слова: клімат, глобальні та регіональні зміни клімату, температурний режим, опади.

Тарасюк Н.А., Тарасюк Ф.П., Приступа Е.С. «Региональные особенности климата НПП «Припять-Стоход» В статье приведены результаты исследования климатических показателей по данным наблюдений на

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ГЕОГРАФІЯ

<i>Мокрий В. І., Мороз О. І., Петрушка І. М., Гончарук В. Є., Бобуш О. А., Гречаник Р. М., Шемелинець І. Л., Урбанек А., Грубіцка Я., Козінські М., Грабовські Т.</i>	
Інформаційні технології проектування геопорталу «Екологічна безпека українсько-польської екологічної мережі»	3
<i>Петлін В. М.</i>	
Інформаційна складова фонового моніторингу.....	8
<i>Мольчак Я. О., Андросчук І. В., Дубинчук Л. І.</i>	
Екологічні проекти як фактор сталого розвитку рекреаційних зон прикордонних територій Волинської області.....	12
<i>Терлецька О. В.</i>	
Проблеми здійснення функціонально-екологічного зонування урбосистем.....	17
<i>Мищенко О. В.</i>	
Національні природні парки України: проблеми та перспективи розвитку.....	20
<i>Залеський І., Карпенко Н., Зузук Ф.</i>	
Зміни рельєфу Шацького поозер'я	26
<i>Тарасюк Ф. П., Тарасюк Н. А.</i>	
Зміна температури повітря на території Шацького національного природного парку	29
<i>Мороз О. І., Покотило І. Я., Тартачинська З. Р., Корлятович Т. Ю.</i>	
Результати моніторингу за рівнями поверхневих вод Шацьких озер протягом 2016-2017 років	33
<i>Чижевська Л. Т., Полянський С. В.</i>	
Методика геоекологічної оцінки Шацького району	38
<i>Льїн Л. В., Пасічник М. П.</i>	
Озерні родовища сапропелю Шацького адміністративного району Волинської області	42
<i>Барський Ю. М., Голуб Г. С., Ольшевський С. В., Погребський Т. Г.</i>	
Економіко-географічні аспекти розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури в Шацькому районі ...	46
<i>Федонюк М. А., Федонюк В. В., Федонюк А. А.</i>	
Дослідження рівнів електромагнітних випромінювань пристроїв мобільного зв'язку у рекреаційних зонах Шацького НПП	52
<i>Фесюк В. О., Картюк З. К., Мороз І. А.</i>	
Рекреаційний потенціал Шацького району Волинської області.....	56
<i>Тарасюк Н. А., Тарасюк Ф. П., Приступа О. С.</i>	
Регіональні особливості клімату НПП «Прип'ять-Стохід»	63
<i>Налбандян М. А., Кочарян А. А.</i>	
Особливості і перспективи розвитку екотуризму в національному парку «Аревік»	69
<i>Мельничук М. М., Зейко В. О.</i>	
Джерела небезпек для школярів Волинської області при туристичних подорожах автомобільним транспортом	73
<i>Смоляр Н. О., Смоляр О. В.</i>	
Концепція природо заповідання у Полтавському регіоні на сучасному етапі.....	77
<i>Борняк У. І., Дяків В. О.</i>	
Оцінка впливу на ландшафти Житомирського Полісся видобутку та збагачення титанових руд Іршанської групи родовищ	83
<i>Чир Н. В., Качаровський Р. Є., Антипюк О. В.</i>	
Оцінка сучасного стану та перспективи розвитку інфраструктури Любомльського району Волинської області.....	88
<i>Бучацька Г. М., Дяків В. О.</i>	
Гідрогеологічні умови вугільних відвалів відповідно до сегрегаційно-кольматацийної моделі та їхній вплив на малополіські ландшафти Червоноградського гірничопромислового району.....	92
<i>Павловська Т. С., Білецький Ю. В., Рудик О. В., Купира А. С.</i>	
Структура лісового фонду ДП «Прибузьке ЛГ»	98
<i>Фесюк В. О., Кононюк В. П.</i>	
Проблеми та перспективи збереження біорізноманіття Повчанської височини.....	102
<i>Дяків В. О., Пукало Р. М.</i>	
Гірничо-гідрогеологічні умови ділянок соленосних відкладів, перспективних для будівництва спелеотерапевтичних об'єктів на території Львівщини	106

Тарасюк Н. А., Ничая О. О. Особливості структури селитебних ландшафтів Волинської області	111
Мельнічук М. М., Чабанчук В. Ю. Аналіз лісокористування у межах лісового фонду Рівненської області.....	116
Саковець О. В. Оптимізація використання водних ресурсів Рожищенського району Волинської області	121
Барський Ю. М., Сліпчук А. О. Природно-географічні чинники - як фактори впливу на соціально-економічний розвиток Волинської області.....	124
Нетробчук І. М., Коваль О. В. Сучасний стан природо-заповідної мережі басейну р. Цир у Волинській області.....	129
Мартинюк В. О. Ландшафтно-геохімічна модель озера Сосно (Рамсарська транскордонна територія міжнародного значення «Прип'ять-Стохід-Простир»)	135
Мельнічук М. М., Безсмертнюк Т. П. Сучасний стан туристсько-рекреаційного використання національного природного парку «Дермансько-Острозький».....	144
Цвень П. В., Килівник В. С., Гладкий О. В. Лікувально-реабілітаційні властивості екосистеми Немирівського дендрологічного парку санаторію «Авангард»	148
Зузок Ф. В., Ковальчук С. Населення в медичній географії	152
Голуб Г. С., Голуб В. О., Голуб С. М. До питання методології радіоекологічного моніторингу забруднених територій Західного Полісся.....	159
Вовк О. П. Особливості викладання геохімічних дисциплін на географічних факультетах	162
Єрко І. В., Ляшук М. М. Компонентна структура закладів дозвілля та розваг Північно-Західного економічного району України..	165
Уєвич С. Д., Мельнічук М. М., Ахмедов Б. М. Ландшафти Волинської області до осушувальної меліорації.....	170

CONTENTS

SECTION I. GEOGRAPHY

Mokryy V.I., Moroz O.I., Petrushka I.M., Goncharuk V.E., Bobush O.A., Grechanyk R.M., Shemelynec I.L., Urbanek A., Grubicka J., Kozinski M., Grabowski T. Information technologies of planning of geoportal are «Ecological safety Ukrainian - Polish ecological network»	3
Petlin V. M. Information component of background monitoring	8
Molchuk Ya. O., Androshchuk I. V., Dubynchuk L. I. Ecological projects as a factor of sustainable development of the reactionaru zones of the border areas of the Volyn region	12
Terletska O. V. Problems of the implementation eco-functional zoning of urbosistem.....	17
Mischenko O. V. National natural parks of Ukraine: problems and prospects of development.	20
Zalessky I., Karpenko N., Zuzuk F. Changes in the relief of the Shatsky Lake District.....	26
Tarasyuk F. P., Tarasyuk N. A. Change of air temperature on the territory of Shatskogo National Natural Park	29
Moroz O.I., Pokotylo I.Ya., Tartachynska Z.R., Korlyatovych T.Yu. Results of surface water levels monitoring in the Shatsk Lakes during 2016-2017	33
Chyzevska, L. T., Polyansky S. V. The methods geoecological estimathion of Shatsk district	38
Ilyin L.V., Pasichnyk M. P. Sapropel deposits of Shatsk district (Volyn region)	42

Barskyi Yu. M., Golub G. S., Olshevskiy S. V., Pogrebnyi T. G.	
Economic and geographical aspects of development of tourist and recreational infrastructure in the Shatsky district	46
Fedoniuk M., Fedoniuk V., Fedoniuk A.	
Research of electromagnetic radiation levels of mobile communication devices in recreational areas of the Shatsky National Park	52
Fesyuk V. A., Karpyuk Z. K., Moroz I. A.	
Recreational potential of the Shatsky district of the Volyn region.....	56
Tarasyuk N.A., Tarasyuk F.P., Prystupa O.S.	
Regional features of climate of national park "Prypjat-Stokhid".....	63
Nalbandyan M. A., Kocharyan A. A.	
Features and Perspectives of Ecotourism Development in «Arevik» National Park	69
Melniichuk M. M., Zeiko V. O.	
Sources of danger for schoolchildren of the Volyn region during tourist travellings by bus.....	73
Smoliar N.O., Smoliar O.V.	
The concept of the nature preservation in the Poltava region at the present stage	77
Bornyak U. I., Dyakiv V. O.	
Evaluation of the influence on the landscapes of the Zhitomir Polissya by mining and enrichment of titanium ore of the Irshansk group deposits	83
Chir N. V., Kacharovskiy R. E., Antypiuk O. V.	
The Assessment of the Current State and the Prospects of Development of the Tourist Infrastructure of the Lyuboml District of Volyn Region.....	88
Buchatska H. M., Dyakiv V. O.	
Hydrogeological conditions of coal dumps in accordance with the segregation-colmatation model and their influence on the Male Polissya landscapes of the Chervonohrad mining region	92
Pavlovska T. S., Biletskyi Y. V., Rudyk O. V., Kupyra A. S.	
The structure of forest fund of DP «Prybuz'ke LG».....	98
Fesyuk V. O., Kononyuk V. P.	
Problems and prospects for protecting biodiversity Povchanska hills	102
Dyakiv V. O., Pukalo P. M.	
Mining and hydrogeological conditions of sites of saline deposits, promising for the construction of speleotherapy facilities in the territory of Lviv region	106
O. O. Nychaia, N. A. Tarasiuk	
Features of the structure of rolling landscape of the Volyn' region.....	111
Melnichuk M., Chabanchuk V.	
Analysis of forest using in the forest fund of Rivne region.....	116
Sakovec O. V.	
The Optimization of Water Resources Using Rozhyshe District of the Volyn Region.....	121
Barskyi Yu. M., Slipchuk A. O.	
Natural-geographical factors - as factors of influence on the socio-economic development of the Volyn region.....	124
Netrobchuk I. M., Koval O. V.	
The modern state of nature reserve network of the basin river Tysr in Volyn region.....	129
Martyniuk V.	
The Landscape-Geochemical Model of Sosno Lake (Ramsar Transboundary Territory of International Importance «Pripiat-Stokhid-Prostyr»)	135
Melniichuk M. M., Bezsmertniuk T. P.	
Modern State of Tourist and Recreational Use of the National Nature Park «Dermansko-Ostrozky».	144
Tsven P.V., Kilivnik V.S., Gladkey A.V.	
Treatment and rehabilitation properties of dendrological park's ecosystem in the sanatorium "Avangard", Nemyriv city.....	148
Zuzuk F., Kovalchuk S.	
Population in medgeography	152
Golub G., Golub V., Golub S.	
On the methodology of radioecological monitoring of contaminated areas in Western Polesye.....	159
Vovk O. P.	
Peculiarities of teaching geochemical disciplines at geography faculty	162
Ierko I. V., Lyashuk M. M.	
Component structure of leisure and entertainment of the Nors-Western economic region of Ukraine	165
Uyevych S., Melniychuk M., Akhmedov B.	
Landscapes of the Volyn region before draining reclamation.....	170

Наукове видання

Природа Західного Полісся та прилеглих територій

Том I. Географія

Збірник наукових праць

За загальною редакцією Ф. В. Зузука

Заснований у 2004 р.

№ 14

Редактори: *В. С. Голюк, Л. С. Пащук, В. Є. Сикора, Т. В. Яков'юк*

Коректори: *І. Я. Мислива-Бунько, І. М. Могілевська*

Технічні редактори: *І. М. Могілевська, М. Б. Філіпович*

Формат 60×84¹/₈. Ум. друк. арк. 22,5. Зам № 314. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний.

Друк ПП Іванюк В. П.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 65.
Свідоцтво Держкомінформу України
ВЛн № 31 від 04.02.2004 р.